

Buitengewone weetwinkel BW.10.021

BRUSSEL,	2010-06-21	KLASSEMENT:	GD\Algemene zaken
BESTEMD VOOR:	BuBaO en BuSO		
CONTACT:	Koen Scheurweg	TREFWOORDEN:	Welzijn
☎	02 507 08 08		
@	koen.scheurweg@vsko.be		

ZINVOLLE TIJDSBESTEDING NA HET BUITENGEWOON ONDERWIJS: ZORGBOERDERIJEN, PARTNERS IN WELZIJN

Mieke Braet, projectverantwoordelijke, Groene Zorg Oost-Vlaanderen

Samenvatting:

De zorgboerderij zelf bestaat al lang. Wie kende vroeger geen boerderij waar personen met een mentale handicap diverse klusjes opknaptten op de boerderij, meehielpen bij de verzorging van de dieren, e.d. maar evenzeer een kopje koffie meedronken in het boerengezin. Zorgboerderijen zijn dus niet nieuw. Toch is er de laatste jaren een duidelijke stijging van het aantal en een professionalisering van de aanpak.

1 SITUERING

Een zorgboerderij is een land- of tuinbouwbedrijf waar mensen uit kwetsbare groepen opgevangen worden. Die opvang bestaat er in dat zij meedoen met de gewone activiteiten op het bedrijf. **Zorg door activering dus.**

Een brede waaier van kwetsbare groepen kan terecht op een zorgboerderij: zowel mensen met een verstandelijke en/of lichamelijke handicap, personen met een psychiatrische problematiek, jongeren met problemen op school, thuis of in de instelling waar ze verblijven, ouderen, ...

Er zijn diverse redenen waarom mensen naar een zorgboerderij gaan.

- Omdat ze iets willen doen van activiteiten buiten de muren van de voorziening. Het gevoel hebben van nuttig te zijn, en zinvol werk te doen.
- Omdat ze niet functioneren in het gewone arbeidscircuit, maar in de 1-1 begeleiding bij de zorgboer wel functioneren.
- Omdat ze nood hebben aan een rustperiode, en eens in een andere omgeving te vertoeven.
- Omdat ze nog een aantal vaardigheden dienen aan te leren, en door het meewerken op een boerderij, deze kunnen oefenen.
- Omdat ze de vrije tijd niet ingevuld krijgen, en bezig willen zijn.
- ...

Het grote voordeel van die zorgboerderij is net, dat mensen bezig zijn, buiten, in de natuur of met dieren, wat een helend effect kan hebben. Er wordt rekening gehouden met hun mogelijkheden, beperkingen en verwachtingen. Dus, **Zorg op maat**. In elke provincie is er een contactpersoon bij wie je terecht kan voor informatie, aanmelding van vragen om een geschikte zorgboerderij, begeleiding bij de opstart, vorming...

Iemand die wil meehelpen op een zorgboerderij, doet dit omdat hij/zij gemotiveerd is voor dit soort van werk. Het is een aanbod op vlak van zinvolle dagbesteding: dit betekent dat de 'hulpboer' er niet voor betaald wordt. Toch is het een win-win, zowel voor de 'hulpboer' als voor de zorgboer en de zorgboerin.

2 ZORGBOERDERIJEN, EN HUN MEERWAARDE VOOR PERSONEN MET BEPERKINGEN

Waarin ligt het succes van de zorgboerderij? Omdat het gaat om een zeer specifieke vorm van '**vermaatschappelijking van zorg**'. De zorgvrager heeft niet het gevoel dat hij/zij in de hulpverlening zit. Voelt zich net beter, om activiteiten te kunnen/mogen buiten doen (letterlijk en figuurlijk). De zorg is ook echt op maat, er wordt gekeken wat de zorgvrager graag doet van activiteiten, hiervoor wordt de geschikte zorgboerderij gezocht, en de zorgboer(in) houdt in grote mate rekening met de zorgvrager bijv. door klusjes te laten liggen tot de dag dat zij komen, omdat ze ze goed kunnen of graag doen, ... Voor veel zorgvragers is net de meerwaarde van de zorgboerderij dat ze in een 'gewone omgeving' bij gewone mensen terecht komen. Mensen met gezond boerenverstand dan nog. Zorgboer(in)en zijn mensen die bereid zijn om een kwetsbare persoon een kans te bieden, los van de beperking die ze hebben, of wat hun verleden is. Dit gevoel van een kans te krijgen, is iets wat sommigen nodig hebben. Men wordt aangesproken op zijn/haar mogelijkheden, en als het goed verloopt, is er een bemoediging en waardering. Het specifieke van de zorgboerderij zit hem ook in de 1-1 relatie. Op de boerderij werkt men enkel samen met de zorgboer(in) en krijgt op die manier exclusieve aandacht en aansturing. Meestal is er slechts één persoon per dag op de zorgboerderij aanwezig. Zorgboerderijen kiezen ook zelf hoeveel dagen per week zij opvang kunnen doen. Er is dus zeker niet overal iedere dag iemand aanwezig op de zorgboerderij.

Ook voor de zorgboerderij zelf is het een meerwaarde. De buitenwereld (voorzieningen, de zorgvrager (en diens familie) komt in contact met land- en tuinbouw. Zorgboerderij zijn, biedt ook een sociale meerwaarde aan het bedrijf. Door contacten met welzijnssector, leert de zorgboer(in) ook die wereld kennen. Maar het voornaamste wat vermeld wordt is de voldoening van de zorgvrager tevreden te zien, en iets te kunnen betekenen voor die persoon.

Geert Van Hove verwoordde het als volgt: *"Een zorgboerderij biedt een unieke omgeving waar de ontmoeting met dieren en mensen bijzondere kansen kan bieden voor personen met beperkingen. Naar een zorgboerderij gaan, en deel uitmaken van het leven op de boerderij, maakt dat 'zorgvragers' iets kunnen 'aanbieden', nl. op hun beurt mee zorg dragen voor het welzijn van dieren en gewassen, zij worden als het ware 'hulpboer'. Dit betekent dat mensen het gevoel krijgen 'ergens bij te horen'. Daarenboven worden doorheen de dagelijkse taken mogelijkheden gecreëerd waardoor mensen kunnen tonen wat ze wél kunnen – de meesten zijn namelijk dikwijls gelabeld op basis van datgene waar ze niet zo goed in zijn. Door samen te werken en samen te leven met de boer en zijn gezin, kunnen ze ook hun bijdrage leveren tot het werk op de boerderij en de betekenis van die boerderij voor de lokale gemeenschap. Belangrijk is ook dat men door het samen werken, de onderlinge verbondenheid kan ervaren. De 'hulpboer' krijgt een ruimer netwerk (buiten het dagcentrum, buiten de leefgroep, buiten de eigen familiekring): de boer en boerin en hun gezin, de klanten van de hoevewinkel, maar bv. ook de veearts, de postbode uit het dorp, de leveranciers e.d. Net zoals een persoon die gaat werken, betekent meewerken op een zorgboerderij, dat je gaat deel uitmaken van de maatschappij. Het werken en leven op de boerderij biedt ook kansen om een evenwicht uit te bouwen met 'uitdagingen' (bv. met minimale ondersteuning het openbaar vervoer naar de boerderij leren gebruiken) enerzijds en 'veiligheid' anderzijds (de boer en boerin die aangepaste taken aanbieden volgens de mogelijkheden van de zorgvrager). (bron: lezing door Geert Van Hove, Prof.dr. Universiteit Gent en Vrije Universiteit Brussel Disability Studies en Inclusive Education, naar aanleiding van de Huldiging van de Oost-Vlaamse zorgboer op 17 september 2009.)*

3 VOORBEELDEN UIT DE PRAKTIJK

Hieronder worden enkele voorbeelden uit de praktijk geschetst. De namen van de personen, alsook de naam van de zorgvoorziening wordt niet vermeld omwille van privacyredenen. De voorbeelden willen een beeld schetsen van de formules en de mogelijkheden die een zorgboerderij kan bieden.

Een individuele bewoner uit een tehuis voor werkenden

Een man heeft het moeilijk met de werkdruk in de Beschutte Werkplaats. In plaats van maandenlang op ziekenverlof te blijven, zocht men een alternatief op de zorgboerderij: het ritme is er rustiger, er is veel individuele aandacht, buiten werken doet hem deugd, hij krijgt opnieuw vertrouwen in z'n eigen kunnen. Z'n begeleider heeft regelmatig een onderhoud met de zorgboerin om op te volgen hoe het gaat. Hij startte voorzichtig met 1 halve dag per week, en dit is ondertussen uitgebreid tot 2 halve dagen. De arbeidsgeneesheer gaf toestemming om dit vrijwilligerswerk te doen.

Een groep uit een dagcentrum met een begeleider uit de instelling

Een groepje van 4 personen met een matige mentale handicap komt een halve dag per week op de boerderij meehelpen. De begeleider en de boerin begeleiden hen samen. Afhankelijk van het seizoen nemen ze allerhande taken op zich: tuintaakjes en onderhoud van het erf (bv. onkruid wieden, bloemen water geven, bladeren harken...), verzorgen van de dieren (bv. stal helpen uitmesten, proper vegen van de voedingang, hooi verdelen...), meehelpen in de hoevewinkel (bv. aardappelzakken vullen, dozen vullen, etiket plakken), huishoudelijke taken (groenten wassen en snijden, soep maken...). Er is een nauwe samenwerking tussen de zorgboerin en de begeleider van het dagcentrum: ze bespreken samen het voorliggende werk, verdelen het werk, en evalueren. Zowel voor de begeleider als voor de zorgboerin is het een boeiende en leerrijke samenwerking. De bewoners verleggen hun grenzen: ze overwinnen schrik ten aanzien van de dieren, ze zijn fysiek actiever en krijgen meer vertrouwen in het eigen kunnen, hun eigenwaarde stijgt, ze communiceren over wat ze doen, hun leefwereld wordt rijker.

Een individuele persoon met een beperking die thuis woont

Een meisje is gestart op een zorgboerderij toen ze nog school liep, in het buitengewoon secundair onderwijs. Deze samenwerking kwam tot stand via het CLB en de school. Sinds ze 21 jaar is en de school verliet, koos ze er voor om te blijven meehelpen op dit tuinbouwbedrijf. Een nieuw samenwerkingsverband werd opgezet om dit mogelijk te maken. De opvolging gebeurt nu vanuit een dienst voor Begeleid Werken: de samenwerking kan verder blijven lopen zolang het beantwoordt aan de verwachtingen van haarzelf en van de zorgboer. De dienst Begeleid Werken waakt over dit aspect. Dit meisje kan zich verder ontwikkelen op het tuinbouwbedrijf: ze kent haar vaste taken, en voelt zich verantwoordelijk voor haar werk.

Een leerling uit het buitengewoon onderwijs type 3

Omdat het op school moeilijk loopt werd reeds in het begin van het schooljaar gezocht naar een manier om de druk van het schoollopen haalbaar te houden, en uitval te voorkomen. Op maat van de leerling werd een programma samengesteld waarin het mogelijk is om 1 dag per week naar de zorgboerderij te gaan, en de andere dagen deel te nemen aan de lessen. Dankzij de individuele aandacht in een rustige en gestructureerde omgeving kan de leerling er succeservaringen opdoen en positieve bevestiging krijgen. Bovendien leert de leerling allerlei vaardigheden die later nog van pas kunnen komen. De samenwerking kwam tot stand na aanmelding door het CLB, de leerlingenbegeleider gaat regelmatig op evaluatie op de zorgboerderij. Deze geïntegreerde aanpak vanuit een positieve benadering werkt preventief t.a.v. vroegtijdige schooluitval.

4 ROL VAN HET STEUNPUNT GROENE ZORG:

Het Steunpunt Groene Zorg vzw werd op 1 februari 2004 opgericht door Cera, Boerenbond en Groep KVLV. Het ondersteunt alle initiatieven die mensen uit kwetsbare groepen opvangen en een zinvolle activiteit aanbieden in een groene werkomgeving. Die groene omgeving kan zijn: een land- of tuinbouwbedrijf, een instellingsboerderij, een kinderboerderij, een sociale werkplaats met land- of tuinbouwactiviteiten, kleinschalige projecten, particuliere tuinen, ...De focus ligt voornamelijk op de werking van zorgboerderijen.

Het Steunpunt wil Groene Zorg in Vlaanderen actief bevorderen en ondersteunen door:

- bekendmaking
- goede randvoorwaarden
- beleidsvoorbereiding
- kennis en informatie
- internationale contacten
- studieopdrachten

Het Steunpunt Groene Zorg organiseert tevens een dienstverlening voor land- en tuinbouwbedrijven, welzijnsvoorzieningen en zorgvragers.

In elke provincie is er een contactpersoon waarbij je terecht kan voor :

- informatie
- aanmelding van vragen voor een geschikte zorgboerderij
- begeleiding bij de opstart als zorgboerderij
- ondersteuning bij de aanvraag van de subsidie voor zorgboerderijen
- het ondersteunen en begeleiden van nieuwe initiatieven rond landbouw en zorg
- het mee zoeken naar oplossingen voor praktische problemen die zich daarbij stellen
- het organiseren van vormingsactiviteiten en uitwisselingsinitiatieven tussen boeren en tuinders en/of zorgvoorzieningen

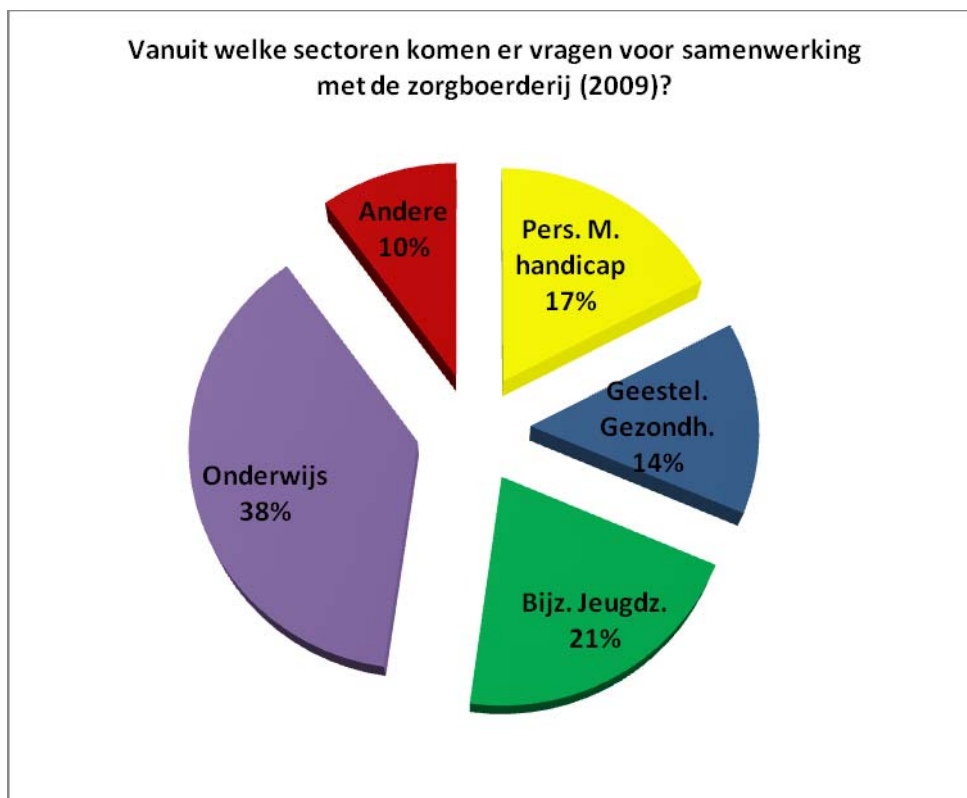
De werking van het Steunpunt is sterk geëvolueerd in de tijd. In de beginfase was het vooral het onderzoek naar de haalbaarheid, en de noden van zorgboerderijen. Eén van de bekommernissen van de reeds actieve zorgboerderijen was de ongerustheid rond "wat als er iets gebeurt?", "wat met zwartwerk"?, ... Dit resulteerde eind 2005 in een wettelijk kader. De zorgboerderijovereenkomst werd ontwikkeld, in samenspraak met landbouw, welzijn, sociale inspectie. Professionele land- en tuinbouwers die werken met een erkende zorgboerderijovereenkomst kunnen genieten van een subsidie, nl. een forfaitaire compensatievergoeding van het departement Landbouw en Visserij. Per halve dag dat een zorgvrager op het bedrijf komt helpen, ontvangt de zorgboer een vaste vergoeding. Niettegenstaande de gewaardeerde aanmoedigingspremie vanuit de Vlaamse overheid zijn de zorgboer(in)en het erover eens dat vooral het sociale aspect van hun engagement hen drijft en aanmoedigt..

De werking van het Steunpunt Groene Zorg evolueerde verder naar een dienstverlening voor zowel geïnteresseerde boerderijen, als welzijnsvoorzieningen die met hen willen samenwerken. Kwaliteitsbewaking trad meer en meer op de voorgrond. Dit resulteerde in 2007 in de uitgave van een kwaliteitsgids (downloadbaar van de website www.groenezorg.be), en het uitwerken van specifieke kwaliteitsbevorderende acties. Hiertoe werkt Steunpunt Groene Zorg samen met de betrokken sectoren.

5 ENKELE CIJFERS

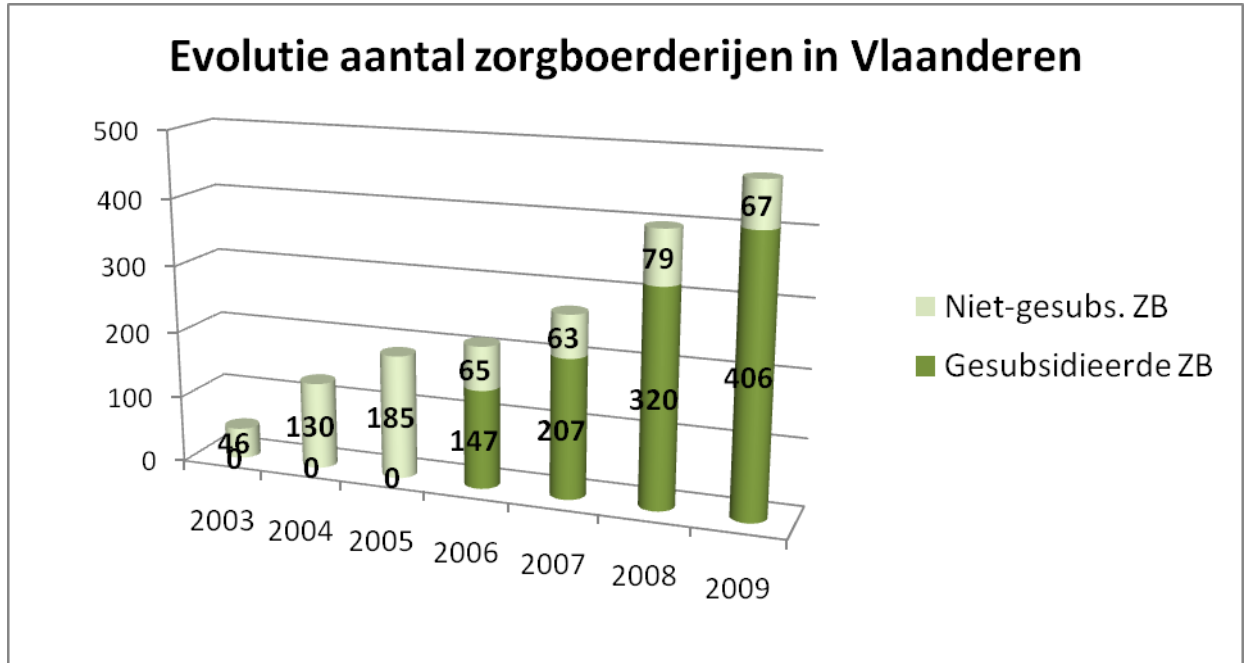
De mogelijkheden die zorgboerderijen kunnen bieden geraken steeds meer bekend. Dit resulteert in een toename van het aantal aanvragen. In 2009 werden in totaal 860 aanvragen behandeld, voor 527 aanvragen kwam er een effectieve samenwerking tot stand met een zorgboerderij. Ook vanuit het onderwijs zien we een groeiende belangstelling. Zeker bij leerlingen uit het buitengewoon onderwijs zien we een sterke toename.

bron: jaarverslag Steunpunt Groene Zorg vzw 2009

Aan de expansie van zorgboerderijen in Vlaanderen komt voorlopig geen einde. Dat tonen de jaarcijfers 2009 van Steunpunt Groene Zorg aan. Het steunpunt telde het afgelopen jaar een toename van 75 zorgboerderijen. Die groei is voor het steunpunt een motiverende factor om nog meer in te zetten op goede garanties voor een kwaliteitsgerichte samenwerking tussen landbouwer en welzijnsvoorziening.

Eind 2009 sloot Steunpunt Groene Zorg de teller af op 474 actieve zorgboerderijen in Vlaanderen. 87 procent daarvan zijn professionele land- en tuinbouwbedrijven. De overige 13 procent zijn initiatieven met aanverwante bedrijvigheden zoals paardenpensions, tuinaanleg en hobbylandbouw.

6 PRAKTISCHE INFORMATIE

6.1 Screening en begeleiding van zorgboerderijen

Het Steunpunt Groene Zorg begeleidt land- en tuinbouwers die de opstart van een zorgactiviteit overwegen. Daartoe wordt in elke provincie een medewerker ingezet. De provinciale medewerkers starten met een bedrijfsbezoek waarbij de mogelijkheden voor samenwerking met zorgvoorzieningen onderzocht worden. Eens de wensen en mogelijkheden van het land- of tuinbouwbedrijf duidelijk in kaart zijn gebracht, kijkt de medewerker uit of er zich een gepaste vraag vanuit een welzijnsvoorziening aandient. Zodra dat het geval is, begeleidt Steunpunt Groene Zorg de eigenlijke opstart van de zorgboerderij. Alle bedrijven die als zorgboerderij willen functioneren, worden dus vooraf gescreend. Alle soorten land- en tuinbouwbedrijven kunnen in aanmerking komen. Op ieder bedrijf zijn er wel taakjes die kunnen gebeuren. Belangrijkste is de motivatie en ingesteldheid van de zorgboer(in): geduldig zijn, begrip hebben, sociaal ingesteld zijn. Zorgboeren krijgen regelmatig de kans om deel te nemen aan vormingsmomenten en ervaringsuitwisselingen. Ook via individuele contacten met de provinciale medewerker krijgen zij ondersteuning in hun functioneren als zorgboer.

6.2 Hoe in contact komen met een zorgboerderij?

De provinciale medewerker zal in functie van een concrete aanvraag op zoek gaan naar een geschikte zorgboerderij. De aanmelding voor de samenwerking met een zorgboerderij moet gebeuren door een begeleidende welzijnsvoorziening. De opvang op de zorgboerderij blijft dus steeds gekaderd binnen een globaal zorgtraject die de zorgvrager doorloopt. Het is van cruciaal belang dat de zorgvrager zelf gemotiveerd is, en betrokken is bij de aanvraag. De aanmelding gebeurt met behulp van een aanmeldingsformulier (downloadbaar van de website www.groenezorg.be). Dit wordt best ingevuld door de begeleidende dienst/voorziening, in samenspraak met de cliënt, eventueel ook samen met de ouders indien de zorgvrager verlengd minderjarig is. In het aanmeldingsformulier wordt gepeild naar het profiel van de cliënt. Naast hele praktische informatie is het belangrijk om aan te geven wat de verwachtingen zijn ten

aanzien van de zorgboerderij, welke de effecten zijn die men hoopt te bekomen bij de cliënt en zijn omgeving en vooral wat de mogelijkheden en beperkingen (fysiek en mentaal) zijn.

Na ontvangst van het aanmeldingsformulier onderzoekt de medewerker van Steunpunt Groene Zorg de aanvraag. Indien de medewerker bijkomende informatie nodig heeft, wint hij die in bij de begeleidende hulpverlener die de aanvraag heeft ingediend. Op basis van de bekomen informatie gaat onze medewerker na welke zorgboerderijen in aanmerking komen voor de concrete vraag om samenwerking. Hij/zij neemt contact met een mogelijke zorgboerderij. De zorgboer en zijn gezin krijgen steeds de tijd om na te denken en onderling te overleggen of ze al dan niet op de vraag kunnen ingaan. Na enkele dagen bedenktijd kunnen ze hun antwoord doorgeven. Indien het antwoord positief is, brengt de medewerker van Steunpunt Groene Zorg de hulpverlener hiervan op de hoogte. Vervolgens worden er afspraken gemaakt voor een diepgaandere maar nog steeds vrijblijvende kennismaking.

6.3 Afspraken bij de start van een samenwerking

De medewerker van Steunpunt Groene Zorg biedt ondersteuning bij het opstarten van een samenwerking met een zorgboerderij. De opvang op een zorgboerderij gebeurt steeds regelmatig en gestructureerd. De timing wordt steeds afgesproken in onderling overleg tussen de zorgboerderij en de begeleidende dienst en de zorgvrager: een beperkte periode of onbepaald, bv. een vaste (halve) dag per week zijn, meerdere dagen per week, een dag om de 14 dagen, ...

Een goede samenwerking start met het maken van goede afspraken. Die afspraken worden vastgelegd in de zorgboerderijovereenkomst. Die afspraken hebben betrekking op de verantwoordelijkheid van de verschillende partijen, het handelingsplan, de praktische regelingen, het verzekeringsaspect.

De zorgboerderijovereenkomst heeft het statuut van een vrijwilligersovereenkomst. De overeenkomst werd opgemaakt in overleg met de Federale Overheidsdienst Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg. De inspectiediensten van deze overheid erkennen het vrijwillige karakter van de zorgboerderijovereenkomst. Die vrijwilligheid houdt in dat er geen sprake is van een werkgever-werknemer relatie en dat de arbeidswetgeving hier niet van toepassing is. De zorgboerderijovereenkomst is tevens de grondslag voor de toekenning van een subsidie vanuit de Vlaamse overheid – Departement Landbouw en Visserij aan de land- en tuinbouwbedrijven die zorgactiviteiten op hun bedrijf uitoefenen.

6.4 Opvolging en evaluatie tijdens de samenwerking

De begeleider vanuit de ambulante welzijnsdienst, vanuit het dagcentrum, vanuit de residentiële instelling blijft betrokken op het welzijn van de persoon met een beperking. Deze begeleider komt aanvankelijk maandelijks, later 1 keer per kwartaal op de boerderij om samen met de zorgboer(in) en de zorgvrager, te evalueren hoe de samenwerking verloopt. Heeft de zorgboer vragen bij specifieke voorvallen, dan moet hij hiervoor terecht kunnen bij deze begeleider. Heeft de 'hulpboer' of zijn/haar familie specifieke vragen, dan kan de begeleider ondersteunen om deze vraag te communiceren bij de zorgboer(in). De begeleider blijft er over waken dat wat er op de zorgboerderij gebeurt, blijft beantwoorden aan de doelstellingen van het handelingsplan, en aan de verwachtingen van de persoon in kwestie. Bij problemen in de samenwerking kan de provinciale medewerker de rol vervullen van neutrale bemiddelaar. Indien de samenwerking met de zorgboerderij niet meer voldoet aan de verwachtingen, kan dit in overleg worden stopgezet, belangrijk is dat dit op een

respectvolle en correcte manier gebeurt. Ook in dergelijke situaties kan de provinciale medewerker advies geven.

6.5 Informatiesessies over Groene Zorg

Er worden in elke Vlaamse provincie regelmatig informatiesessies georganiseerd voor medewerkers van voorzieningen met interesse in de mogelijkheden van Groene Zorg. Deze informatie is op maat van welzijnswerkers die nog geen ervaring hebben met het samenwerken met zorgboerderijen: de mogelijkheden en de regelgeving wordt er nader besproken. Het is een ideale opstap vooraleer men een concrete aanmelding doet. De data van eerstkomende informatiesessie vindt men op de activiteitenkalender van het Steunpunt Groene Zorg (www.groenezorg.be).

7 TOT SLOT

De overgang tussen het Buitengewoon Secundair Onderwijs en voorzieningen voor volwassenen is soms een heikele zaak, vaak gekenmerkt door lange wachtlijsten en onzekerheden zowel voor de jongvolwassene met een beperking als voor zijn of haar familie. De vraag naar zinvolle dagbesteding kan heel prangend zijn. Vanuit deze nood wordt aan het Steunpunt Groene Zorg af en toe gevraagd een oplossing aan te reiken in afwachting van een meer definitieve oplossing. Wanneer er echter geen enkele begeleidingsdienst is die deze persoon in zijn traject ondersteunt, dan kan men in principe ook niet starten op een zorgboerderij. Het is belangrijk te beseffen dat het aanbod van zorgboerderijen een aanvullend aanbod is, aanvullend op de bestaande begeleiding (of deze nu ambulante of residentieel is). M.a.w. het aanbod van de zorgboerderij kan een begeleiding door een welzijnsdienst niet vervangen. De zorgboer blijft in de eerste plaats boer, hij/zij is geen opvoeder, geen begeleider, geen pleegouder, geen therapeut, geen maatschappelijk assistent, maar wel een gewone persoon die zijn/haar boerderij openstelt voor personen met een beperking. Samengevat: zorgboerderijen kunnen het tekort aan opvangplaatsen voor personen met een beperking niet wegnemen, ze dragen er wel toe bij dat het aanbod voor deze personen diverser en rijker wordt. De grote meerwaarde is dat mensen met een beperking zo een grotere keuzemogelijkheid krijgen t.a.v. hun eigen daginvulling. "Zorgboerderijen: partners in welzijn!".

CONTACTGEGEVENS

Groene Zorg Antwerpen: Willem Rombaut, tel: 016/28.61.28, GSM 0473/93 31 20, willem.rombaut@groenezorg.be

Groene Zorg Limburg: Hilde Weckhuysen, tel: 016/24.49.22, hilde.weckhuysen@groenezorg.be

Groene Zorg Oost-Vlaanderen: Mieke Braet, tel: 053/73 08 22, groenezorg-ovl@welzijn.net

Groene Zorg Vlaams-Brabant: Hilde Weckhuysen, tel: 016/24.49.22, hilde.weckhuysen@groenezorg.be

Groene Zorg West-Vlaanderen: Els Roelof, tel: 050/40.70.31, els.roelof@groenezorg.be

Website Steunpunt Groene Zorg vzw: www.groenezorg.be

LITERATUURLIJST

- "Zorgboerderijen in Vlaanderen: op zoek naar de (ped)agogische meerwaarde", lezing door Geert Van Hove, Prof.dr. Universiteit Gent en Vrije Universiteit Brussel Disability Studies en Inclusive Education, naar aanleiding van de Huldiging van de Oost-Vlaamse zorgboer op 17 september 2009.
- Jaarverslag Steunpunt Groene Zorg 2009
- Kwaliteitsgids Steunpunt Groene Zorg, 2007